

Methods: The theoretical-methodological base of the research is the complex analysis of a sentence on the communicative, semantic-syntactic, and formal-syntactic levels and, according to this, the qualification of the syntactic connection as the formal reflection of real connections, mediated by the semantic-syntactic level, between real things in the environment. We also use some special method, namely constituent analysis, analysis by the terms of dependence and elements of derivational analysis.

Results: The main linguistic results we report here are as follows: 1) a pronoun of the second person as a subject, a substantive in vocative as an allocution correlating with the subject both are in the valent frame of a verb in the predicative position; 2) a verb in the predicative position does not coordinate its category of gender with the same category of a pronoun in the position of subject, but does so with the same category of a vocative correlating with this pronoun; 3) a verb in the predicative position coordinates its category of number not only with the same category of a pronoun in the position of subject, but also with the same category of a vocative, true by mediation of this pronoun; 4) a pronoun in the position of subject and a vocative in the function of an allocution have the same categories of person (the second person always) and number, and in a context, the pronoun acquires the gender meaning according to vocative's category of gender. Therefore, there is a predicative syntactic connection between a verb and a pronoun, and at the same time, between a verb and a substantive in vocative; and there is incomplete syntactic connection of correlation between a pronoun and a substantive in vocative.

Discussions: Dual predicated-correlative syntactic connection realizes in syntactic triples, formed with a pronoun of the second person as a subject, a substantive in vocative as an allocution correlating with the subject, and a verb (synthetic or analytical verbal form) as a predicate. The prospective of our study is to research specific features of syntactic connections of vocative, which correlate with a pronoun as a subordinate part of the sentence.

Keywords: dual syntactic connection, allocution, predicative centre, pronominal and relative sentence structure, pronominal word, vocative.

УДК 811.161.2'38

Олена Лаврінець

КОНСТРУКЦІЇ З ПРЕДИКАТИВНИМИ ФОРМАМИ НА *-НО*, *-ТО* В СУЧАСНОМУ АДМІНІСТРАТИВНО-КАНЦЕЛЯРСЬКОМУ ПІДСТИЛІ

У статті з'ясовано статус конструкцій із предикативними формами на -но, -то в парадигмі пасиву, їхні структурні особливості, специфіку функціонування та співвідношення з іншими типами пасивних конструкцій в адміністративно-канцелярському підстилі сучасної української мови.

Ключові слова: безособовість, пасивна конструкція, активна конструкція, парадигма пасиву, предикативні форми на *-но*, *-то*, дієслова на *-ся*, предикативні дієприкметники на *-ний*, *-тий*, результативність дії, орудний суб'єкта дії.

Офіційно-діловий стиль, зокрема адміністративно-канцелярський підстиль, має досить тривалу історію формування, протягом якої сформувалась одна з визначальних його рис – безособовість. Основним засобом вираження безособовості є конструкції з предикативними формами на *-но*, *-то*, що їх кваліфіковано як складову парадигми пасиву, до якої традиційно включено ще конструкції з дієсловами на *-ся* та з предикативними дієприкметниками на *-ний*, *-тий*. Питання обсягу і статусу парадигми пасиву в системі української мови, ієрархії та структурних особливостей її складових і досі не втрачають своєї актуальності. Ці дискусійні питання активно порушували у своїх працях мовознавці 20-30-х рр. ХХ ст. (О. Курило, М. Гладкий, М. Сулима, О. Синявський, С. Смеречинський, С. Дложевський та ін.) і намагаються розв'язати лінгвісти після здобуття Україною незалежності (К. Городенська, Н. Непийвода, С. Караванський, Г. Півторак, О. Сербенська, С. Харченко та ін.), узявшись за справу відновлення національної ідентичності на всіх мовних рівнях, у тому числі й синтаксичному, який вважають наднаціональним.

Мета нашої розвідки – визначити статус та структурні особливості конструкцій із предикативними формами на *-но*, *-то*, специфіку їх функціонування та співвідношення з іншими типами пасивних конструкцій в адміністративно-канцелярському підстилі сучасної української мови. Матеріалом для дослідження слугували навчальні посібники та довідникова література з офіційно-ділового мовлення кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст.

Пасивні конструкції як одна з визначальних рис українського ділового синтаксису є наслідком довготривалого перебування офіційно-ділового стилю української мови під впливом норм російської літературної мови. Надмірне та комунікативно не вмотивоване вживання пасивних конструкцій, що суперечить синтаксичним нормам сучасної української літературної мови, є частим і трапляється інколи через те, що науковці свідомо віддають перевагу пасивним конструкціям [Palamar : 226; Potello : 166], але зазвичай через те, що не розмежовують синтаксичні відмінності української і російської літературних мов у наукових текстах [Непуйвода : 247] та офіційно-ділових паперах. Напр.: *Розмір плати за надання освітніх послуг **встановлюється** протягом усього строку навчання **Університетом**. У такому ж розмірі **Університет встановлює** оплату в разі настання підстав, передбачених п... цього контракту. У вартість навчання Студента в Університеті **включено** користування бібліотечним фондом... У вартість навчання Студента в Університеті **не включені** витрати на проведення додаткових практик* [Suchasne dilovodstvo : 87]. Розв'язання проблеми «ідеального» співвідношення активних і пасивних конструкцій та вмотивованого вживання пасивних конструкцій у книжному мовленні сприятиме поверненню національної

самобутності українській мові, зокрема, продовженню народних традицій у використанні органічних для неї синтаксичних конструкцій.

Трикомпонентна парадигма пасиву та ієрархія її складових зазнала суттєвих змін: у новітніх дослідженнях із неї вилучено конструкції з дієсловами на *-ся* [Horodens'ka 2004 : 243], унаслідок чого вони опинилися на крайній периферії синтаксичної системи української мови. Однак в останні десятиліття активне вживання цих конструкцій в українській літературній мові, зокрема й канцелярсько-діловому мовленні, засвідчує їх поступовий перехід із крайньої периферії до ядра синтаксичної системи української мови, що суперечить сучасній літературній нормі. У сучасному адміністративно-канцелярському підстилі, зокрема організаційних документах (положення, статут, інструкція, правила) та документах з господарсько-договірної діяльності (договір, контракт, трудова угода), поширені дво- та трикомпонентні пасивні конструкції з дієсловами на *-ся*, які виражають позачасовість. Напр.: **Особа призначається на посаду... / Працівник приймається на роботу...** [Hlushchuk : 271; Palekha : 232; Pohyba : 136; Didenko: 281]; **Палати дозволяється тільки в спеціально відведеному місці** [Sobchuk : 112]; **Зміни... вносяться за взаємною згодою / домовленістю сторін** [Danyuk : 208; Didenko : 268; Suchasne dilovodstvo : 206; Universal'nyu dovidnyk 1999 : 214]; **Інші безпосередні витрати Покупця відшкодовуються Продавцем у розмірі...** [Suchasne dilovodstvo : 181; Universal'nyu dovidnyk 1999 : 114]; **Звіт / Акт... підписується керівником / Сторонами** [Hlushchuk : 286; Sobchuk : 107; Suchasne dilovodstvo : 195; Universal'nyu dovidnyk 1999 : 308]; **Суперечності щодо цієї угоди вирішуватимуться судовими органами району, у якому розташована Фабрика** [Palamar : 99; Potello : 220] тощо.

Пасивні конструкції з дієсловами на *-ся*, за нашим спостереженням, не лише паралельно функціонують із активними конструкціями, а подекуди навіть переважають їх, що вважаємо даниною історії розвитку офіційно-ділового стилю, якій уже час «канути в Лету». Позачасовість, притаманну переважній більшості конструкцій із дієсловами на *-ся*, можуть виражати активні конструкції. Напр.: **На посаду... призначають осіб...** [Didenko : 217]; **Його [секретаря-референта] приймає на роботу і звільняє з роботи генеральний директор** [Didenko : 217]; **Зміни... вносять тільки за взаємною згодою сторін** [Palekha : 159]; **Продавець відшкодовує Покупцю використані запасні частини замість дефектних деталей** [Suchasne dilovodstvo : 181]; **Сторони підписують двосторонній акт...** [Sobchuk : 115]; **У разі виникнення спорів між Сторонами щодо питань... Сторони вирішують їх шляхом переговорів** [Suchasne dilovodstvo : 263].

До ядра парадигми пасиву в системі української літературної мови традиційно зараховано дво- та трикомпонентні конструкції з предикативними

дієприкметниками на *-ний, -тий*, уживання яких нівелює її національну синтаксичну самобутність – зосередження предикативності в дієслові. Напр.: **Оцінка** вартості майна, що підлягає приватизації, **проведена** відповідно до методики... [Рохуба : 34; Praktykum : 13]; **Ваша претензія** визнана безпідставною [Suchasne dilovodstvo : 316; Universal'nyy dovidnyk 1999 : 206]; **Академія атестована** Міністерством освіти України [Palamar : 200]; **Відповідь** на цей лист нами не отримана [Suchasne dilovodstvo : 319; Universal'nyy dovidnyk 1999 : 208] тощо. У деяких посібниках з офіційно-ділового мовлення фіксуємо паралельне функціонування конструкцій із предикативними дієприкметниками та активних конструкцій. Вибір того чи того типу конструкцій, кожна з яких має своє специфічне значення, а тому не можуть бути взаємозамінні, залежить від власних уподобань фахівців, мовний смак яких сформований переважно через недостатній рівень оволодіння нормами культури мови. Пор.: *З наказом / заявою / інструкцією / результатами атестації ознайомлений* – *З відгуком / пам'яткою ознайомився* [Danyuk : 34, 138, 139; Suchasne dilovodstvo : 41, 162; Universal'nyy dovidnyk 1999 : 27, 95].

У сучасних зразках документів пасивні конструкції з предикативними дієприкметниками на *-ний, -тий* за поширеністю становлять периферію, оскільки здебільшого пасивні дієприкметники виконують функцію означення (відокремленого чи невідокремленого), а не присудка. Напр.: *Цей акт купівлі-продажу* видано підприємству, що викупило державне майно, **оцінене комісією, створеною державним органом...** [Рохуба : 159; Suchasne dilovodstvo : 338]; **Дані** Вами обіцянки, на жаль, не виконуються [Skibits'ka : 95] тощо.

Конструкції з предикативними формами на *-но, -то* як самобутнє семантико-граматичне явище української мови виявлено вже на ранніх етапах її розвитку в пам'ятках різних стилів і жанрів, зокрема в діловому стилі від XIV ст. [Arpolenko : 278; Puhach : 3]. Ці безособові конструкції є природними і для синтаксису сучасного офіційно-ділового стилю та його підстилів, проте належать до периферії парадигми пасиву.

У різних типах документів, у яких зосереджено увагу на завершенні дії та її результаті, а не на виконавцеві, поширені такі двокомпонентні конструкції з предикативними формами на *-но, -то*: *Захід* заплановано; *Доручено* вести справи; *Плату* стягнуто; *Картку* закрито; *Кредит* (не)погашено; *Згоди* досягнуто; *Роботу* виконано / припинено; *Відповідь* надіслано; *Позов* задоволено; *Інвентаризацію* проведено тощо. Нормативність поданих конструкцій серед мовознавців не викликає сумнівів, на відміну від трикомпонентних конструкцій, побудованих за структурною схемою «предикативна форма на *-но, -то* + знах. відм. об'єкта дії + ор. відм. суб'єкта

дії»¹ і поширених у більшості аналізованих посібників. Напр.: *Посвідчення про відрядження видано Інститутом...* [Praktykum : 34]; *Усний переклад тексту документа зроблено мною...* [Suchasne dilovodstvo : 111, 112]; *Департаментом проведено аналіз...* [Hlushchuk : 146]; *Рахунок оплачено нами повністю* [Khomenko : 59] тощо. Попри те, що орудний суб'єкта дії традиційно кваліфікують книжним явищем та найвиразнішою ознакою пасивності, його вживання з предикативними формами на *-но, -то* не властиве українській мові й позначене впливом російської мови, яка успадкувала пасивні конструкції з орудним дійової особи від книжної церковнослов'янської мови.

Заперечуючи вживання орудного суб'єкта дії з безособовими формами на *-но, -то*, деякі мовознавці водночас спростовують і пасивність цих конструкцій, що або не мають стосунку ні до активних, ні до пасивних конструкцій [Dlozhevs'kyu : 286-287], або виявляють близькість і до активних, і до пасивних конструкцій, зокрема до останніх лише за змістом (значенням) [Smahlenko : 88], або виражають активне значення [Kurylo : 23; Smerechyns'kyu : 11, 13; Vykhovanets' 1983 : 118-119], неозначено-особову семантику [Yasakova : 175]. Безособовим речення є саме тому, що в ньому головний член називає дію, яку виконує людина, але самого діяча не зазначено, оскільки суб'єкт дії відсутній не лише у структурі речення, а й у самій думці мовця і дія лише співвідносна з поняттям «хтось зробив». Основне призначення речень із предикативними формами на *-но, -то*, як і інших типів пасивних конструкцій, – зосередити увагу на завершенні дії та її результаті, а не на виконавцеві дії [Horodens'ka : 13; Rivtorak : 53; Plyushch : 119-120], назвати якого неможливо або в цьому немає потреби. Якщо суб'єкт дії відомий і виникає потреба акцентувати на ньому увагу, потрібно вживати активні конструкції – двоскладні речення, що репрезентують національну специфіку синтаксису української мови й рідко вживані в сучасних зразках документів, причому інколи паралельно з безособовими реченнями. Напр.: *Коллективом педагогів і майстрів було проведено такі заходи...* – *Усі куратори проводили...* [Pohyba : 76]; *Акт складено комісією у складі: Голова... Члени комісії...* [Khomenko : 48] або *Акт складено: Головним бухгалтером... Завідувачем каси...* [Palamar : 245] – *Комісія у складі: Завідувач сховища... Експерт... Завідувач каси... склали цей акт про...* [Palamar : 244; Khomenko : 49] тощо.

Безособові речення з дієслівними формами на *-но, -то* з функціонально-стилістичного погляду тотожні пасивним конструкціям [Neryuvoda : 260] і співвідносні з ними, проте лише з неповними (двокомпонентними) пасивними конструкціями [Kurs : 66; Rusanivs'kyu : 662; Horodens'ka 2004 : 244]: *довідка*

¹ Детальніше про питання нормативності / ненормативності вживання орудного суб'єкта дії з предикативними формами на *-но, -то* див. у статті за нашим авторством [Lavrinets'].

видана і довідку видано, наказ підписаний і наказ підписано, рішення ухвалене і рішення ухвалено тощо. У сучасній українській мові речення з предикативними формами на *-но*, *-то* у складі пасивних конструкцій називають «завершальною ланкою в процесі повної формально-граматичної нейтралізації суб'єкта дії, тому що у структурі цих незмінних дієслівних форм немає будь-яких граматичних афіксів, які б характеризували особу діяча» [Horodens'ka 2001 : 13; Horodens'ka 2004 : 72]. Пор.: *Документи... перевірів головний бухгалтер* [Universal'nyy dovidnyk 1999 : 248] → *Документи... перевірені головним бухгалтером* → *Документи перевірені* → *Документи перевірено*. Крім того, орудному відмінку зі значенням суб'єкта дії в українській мові притаманна семантична та формальна периферійність, яка виникає внаслідок трансформації трикомпонентної активної конструкції на двокомпонентну пасивну. Перехід активної конструкції в пасивну «спрямований не стільки на створення суб'єктної позиції орудного відмінка, скільки на перетворення предиката дії на предикат стану, а суб'єкта дії на суб'єкт стану» [Vykhovanets' 1987 : 65].

Співвідносність і семантичну близькість речень із предикативними дієприкметниками на *-ний*, *-тий* та формами на *-но*, *-то* засвідчено їх частим паралельним уживанням у сучасному адміністративно-канцелярському мовленні. Напр.: *Документ виданий, вилучений, зареєстрований, засвідчений, затверджений, змінений, підписаний, поданий, складений, ухвалений / видано, вилучено, зареєстровано, засвідчено, затверджено, змінено, підписано, подано, складено, ухвалено; Питання вирішене / вирішено; Товариство створене / створено; Правила розроблені / розроблено; Договір може бути змінений, продовжений, розірваний / може бути змінено, продовжено, розірвано; Дієдатність особи перевірена / перевірено; Збитки завдані / Збитків завдано; Сума переказана / Суму переказано; Особа зарахована, прийнята на посаду, призначена, переведена, звільнена, встановлена / Особу зараховано, прийнято на посаду, призначено, переведено, звільнено, встановлено тощо.*

За нашим спостереженням, домінують у канцелярсько-діловому мовленні конструкції з безособовими формами, проте вибір їх переважно інтуїтивний, оскільки частими є випадки використання обох типів пасивних конструкцій у зразках документів того самого фахового видання, а також у тексті того самого документа. Напр.: *Квартира обладнана балконом / терасою. Будинок підключено до телефонної мережі та обладнано водопостачанням гарячим / холодним* [Suchasne dilovodstvo : 426]; *Вартість робіт вказана з урахуванням ПДВ – Авторство твору вказано неправомірно* [Universal'nyy dovidnyk 1999 : 119, 297]; *Згідно з планом кафедри було проведено відкриті заняття – Також була проведена групова консультація до іспиту* [Hlushchuk : 157, 160] тощо. Автори лише кількох із проаналізованих посібників свідомо віддають перевагу

конструкціям із формами на *-но*, *-то* [Komova 2007 : 121; Pohyba : 206; Volkotrub : 103].

Між реченнями з предикативними дієприкметниками на *-ний*, *-тий* як вихідними конструкціями та реченнями з безособовими формами на *-но*, *-то* як похідними конструкціями існує трансформаційний зв'язок, однак однобічний, оскільки в них різна кількість константних компонентів [Synyavs'kyu : 8], що засвідчує їх змістову відмінність і неможливість заміни одних речень іншими без зміни їхньої семантики. У реченнях із предикативними дієприкметниками на *-ний*, *-тий* увагу акцентовано на суб'єкті-підметі і дію подано в транспозиційному атрибутивному плані, а в реченнях із предикативними формами на *-но*, *-то* на перший план висунуто результативну дію, співвідносну з поняттям «хтось зробив». Пор.: *Внутрішня служба **призначена** для...* [Pohyba : 38; Praktykum : 202]; *Начальник відділу кадрів **наділений** такими правами...* [Danyuk : 227] – *Новим представником нашої фірми у місті... **призначено** пана...* [Suchasne dilovodstvo : 526; Universal'nyu dovidnyk 1999 : 434]; *Опалювання **припинено** з розпорядження представника районної комунальної служби* [Didenko : 66].

У сучасних зразках документів, у яких ідеться про завершеність дії, фіксуємо паралельне функціонування конструкцій із предикативними формами на *-но*, *-то* та з дієсловами на *-ся*. Напр.: *Акт / Договір / Контракт **складено** в двох примірниках* [Didenko : 248; Khomenko : 48; Palamar : 97, 245; Pohyba : 52; Potello : 246; Suchasne dilovodstvo : 49, 87] – *Трудова угода **складається** у двох примірниках* [Palamar : 99; Potello : 220]; *Документ **підписано** громадянином... у моїй присутності* [Pohyba : 148; Suchasne dilovodstvo : 112, 122; Universal'nyu dovidnyk 1999 : 76] – *Ця заява... **підписується** добровільно...* [Suchasne dilovodstvo : 132]; *Зазначений у цьому Договорі об'єкт **продано** за ... грн.* [Suchasne dilovodstvo : 409; Universal'nyu dovidnyk 1999 : 307] – *Разом **продається** зазначене майно на загальну суму...* [Suchasne dilovodstvo : 212; Universal'nyu dovidnyk 1999 : 147]. У цьому співвідношенні варто надати перевагу конструкціям із безособовими формами, оскільки вони є специфічною рисою українського синтаксису, синтаксичним значенням яких і є результативність дії.

Трапляються поодинокі випадки невмотивованого вживання конструкцій із предикативними формами на *-но*, *-то* для вираження позачасовості, що його реалізують також паралельно вжиті конструкції з дієсловами на *-ся*. Проте основним виразником позачасовості в українській літературній мові, про що зазначено вище, є активні конструкції, зокрема двоскладні речення. Напр.: *Ліцензіату **надається** право на... Ліцензіару **надано** право на... Ліцензіар **надає** Ліцензіату права на...* [Universal'nyu dovidnyk 1999 : 150-151]; *Коло обов'язків працівників секретного архівного відділу **визначається** їхніми посадовими*

інструкціями. Граничні терміни тимчасового зберігання секретних документів... **визначено** Типовим **положенням** про архівний підрозділ [Didenko : 197, 201] – Права й обов'язки військовослужбовців... **визначають закони** України... [Praktykum : 15].

Отже, дедалі активніше та комунікативно виправдане використання органічних для українського синтаксису двокомпонентних конструкцій із предикативними формами на *-но*, *-то* в адміністративно-канцелярському мовленні сприятиме закріпленню їх у статусі центральної ланки парадигми пасиву та відновленню національної ідентичності канцелярсько-ділових текстів, оскільки наблизатиме українську літературну мову до живої народної, якій притаманне зосередження предикативності в дієслові. Безособовість конструкцій із предикативними формами на *-но*, *-то* зумовлює їх поширеність у тих документах, де зосереджено увагу на завершенні дії та її результаті, а не на виконавцеві. У документах, де на перший план висунуто діяча або дія має значення позачасовості, провідне місце мають посісти активні конструкції як питома риса українського синтаксису.

References

Arpolenko, Galyna. “Odnoskladni rechennya (Mononuclear sentences)”. *Istoriya ukrayins'koyi movy. Syntaksys (The history of the Ukrainian language: Syntax)*. Kyiv: Naukova dumka, 1983. 231–290.

Danyuk, Vasyl', and Lyudmyla Kulakovs'ka. *Kadrove dilovodstvo (Personnel records management)*. Kyiv: Karavela, 2006.

Didenko, Anatoliy. *Suchasne dilovodstvo (Modern office records)*. Kyiv: Lybid', 2001.

Dlozhevs'kyi, Sergiy. “Deshcho pro pryrodu rechen' typu *kozachen'ka vbyto* (Something about the nature of the sentences *kozachenka killed*)”. *Stat'yi po slavyanskoy filologiyi i russkoy slovesnosti (Articles on Slavic philology and Russian literature)*. Vol. 101, № 3. Leningrad, 1928. 285–289.

Hlushchyk, Sergiy, and Olena Dyyak, and Svitlana Shevchuk. *Suchasni dilovi papery (Modern business papers)*. Kyiv: Atika, 2005.

Hordiyenko, Kostyantyn. *Dilovodstvo v roboti sekretarya (Office records in the work of the secretary)*. Kyiv: KNT, 2007.

Horodens'ka, Kateryna. “Diyeslovo (Verb)”. Vykhoanets', Ivan, and Kateryna Horodens'ka. *Teoretychna morfologiya ukrayins'koyi movy (Theoretical Morphology of the Ukrainian Language)*. Kyiv: Pul'sary, 2004. 217–298.

Horodens'ka, Kateryna. “Syntaksychna spetsyfika ukrayins'koyi naukovoyi movy (Syntactic specifics of the Ukrainian scientific language)”. *Ukrayins'ka terminologiya i suchasnist' (Ukrainian terminology and modernity)*. IV (2001): 11–15.

Khomenko, Mykola, and Olena Hrabar'. *Posibnyk z dilovodstva (Bookkeeping guide)*. Kyiv: Geneza, 2003.

Komova, Mariya. *Dilovodstvo (Office records)*. L'viv: Triada plyus, 2006.

Komova, Mariya. *Skladannya dilovykh dokumentiv (Drawing up of business documents)*. L'viv, 2007.

Kurs suchasnoyi ukrayins'koyi literaturnoyi movy: Syntaksys (The course of the modern Ukrainian literary language: Syntax). Ed. by Leonid Bulakhovs'kyi. Vol. 2. Kyiv: Radyans'ka shkola, 1951.

Kurylo, Olena. "Pro ukrayins'ki bezpidmetovi konstruktsiyi z prysudkovymy diyepryslivnykamy -no, -to (About Ukrainian non-subject constructions with predicate verbal adverbs with -no, -to endings)." *Zbirnyk sektsiyi gramatyky ukrayins'koyi movy (Collection of the Ukrainian grammar section)*. Knyha 1. Kyiv, 1930. 1-39.

Lavrinets', Olena. "Z istoriji vyvchennya predykatyvnykh form na -no, -to v ukrayins'kiy movi (From the history of studying the predicative forms with -но, -то endings in the Ukrainian language)". *Ukrayins'ka mova (Ukrainian language)* 2 (2012): 45-58.

Nepyyvoda, Natalya. *Mova ukrayins'koyi naukovo-tekhnichnoyi literatury (funktsional'no-stylistychnyy aspekt) (Language of Ukrainian scientific and technical literature (functional and stylistic aspects))*. Kyiv: TOV «Mizhnarodna finansova agentsiya», 1997.

Palamar, Larysa, and Ganna Katsavets'. *Mova dilovykh paperiv (The language of business papers)*. Kyiv: Lybid', 2000.

Palekha, Yuriy. *Kadrove dilovodstvo (Personnel records management)*. Kyiv: Lira-K, 2009.

Pivtorak, Grygoriy. "Opovidannya napysano – opovidannya napysane (The story was written – The story is written)". *Pytannya movnoyi kul'tury (The issue of linguistic culture)*. Vol. 4. Kyiv: Naukova dumka, 1970. 52–55.

Plyushch, Mariya. *Kategoriya sub'yekta i ob'yekta v strukturi prostogo rechennya (Category of subject and object in the structure of a simple sentence)*. Kyiv: Vyshcha shkola, 1986.

Pohyba, Lyudmyla, and Tetyana Hrybinychenko, and Myroslava Bahan. *Skladannya dilovykh paperiv (Drawing up of business papers)*. Kyiv: Lybid', 2002.

Potello, Nina. *Ukrayins'ka mova i dilove movlennya (Ukrainian language and business broadcasting)*. Kyiv: MAUP, 2001.

Praktykum z ukrayins'kogo dilovogo movlennya (Workshop on Ukrainian business broadcasting). Kyiv: FADA, LTD, 2002.

Puhach, Valentyna. *Istoriya formuvannya ta funktsionuvannya predykatyvnykh form na -no, -to v ukrayins'kiy movi (The history of the formation and functioning of predicative forms with -no, -to in the Ukrainian language)*. Diss. Kyiv Pedagogichnyy U im. Mykhayla Dragomanova, 1996. Abstract.

Rusanivs'kyi, Vitaliy. "Stan (State)". *Ukrayins'ka mova. Entsyklopediya (Ukrainian language. Encyclopedia)*. Kyiv: Vydavnytsvo «Ukrayins'ka entsyklopediya» im. Mykoly Bazhana, 2007. 662.

Shevchuk, Svitlana. *Ukrayins'ke dilove movlennya (Ukrainian business broadcasting)*. Kyiv: Litera LTD, 2001.

Skibits'ka, Liana. *Dilovodstvo (Office records)*. Kyiv: Kondor, 2009.

Smahlenko, Fedir. "Pro bezosobovi rechennya zi slovamy na *-no*, *-to* u prysudku (About impersonal sentences with words with *-no*, *-to* endings in the function of predicate)". *Pratsi Odes'kogo derzhavnogo universytetu im. I. Mechnykova. Seriya filologichnykh nauk (Works of the Odessa State University named after Mechnikov. Series of philological sciences)*. Vol. 11. Odesa, 1961. 85-88.

Smerechyns'kyi, Sergiy. *Narysy z ukrayins'koyi syntaksy (Essays on Ukrainian syntax)*. Kharkiv: Radyans'ka shkola, 1932.

Sobchuk, Volodymyr. *Osnovy zahal'nogo dilovodstva (The basics of general case management)*. Luts'k: Volyns'ka oblasna drukarnya, 2008.

Suchasne dilovodstvo: zrazky dokumentiv, dilovyy etyket, informatsiya dlya dilovoyi lyudyny (Modern office work: samples of documents, business etiquette, information for a business person). Ed. by Viktor Britsyn. Kyiv: Dovira, 2007.

Synavs'kyi, Oleksa. *Poradnyk ukrayins'koyi movy (Ukrainian language adviser)*. Kharkiv-Berlin-N'yu-York: Kosmos, 1922.

Universal'nyy dovidnyk-praktikum z dilovykh paperiv (Universal practical guide on business paper). Kyiv: Dovira: UNVTS «Ridna mova», 1999.

Universal'nyy dovidnyk z dilovykh paperiv ta dilovoyi etyky (Universal guide on business paper and business ethics). Kyiv: Dovira, 2003.

Volkotrub, Galyna, and Anatolii Ventskovs'kyi. *Ukrayins'ka dilova mova (Ukrainian business language)*. Kyiv: MAUP, 2003.

Vykhovanets', Ivan. *Systema vidminkiv ukrayins'koyi movy (System of cases of the Ukrainian language)*. Kyiv: Naukova dumka, 1987.

Vykhovanets', Ivan, and Kateryna Horodens'ka, and Vitaliy Rusanivs'kyi. *Semantyko-syntaktychna struktura rechennya (Semantic-syntactical structure of the sentence)*. Kyiv: Naukova dumka, 1983.

Yasakova, Nataliya. *Katehoriya personal'nosti: pryroda, struktura ta reprezentatsiya v ukrayins'kiy literaturniy movi (Category of personality: nature, structure and representation in the Ukrainian literary language)*. Kyiv: NaUKMA, 2016.

Abstract

Olena Lavrinets

CONSTRUCTIONS WITH PREDICATIVE FORMS WITH *-HO*, *-TO* ENDINGS IN THE MODERN ADMINISTRATIVE LANGUAGE

Background. Constructions with predicative forms with *-ho*, *-mo* are the basic means of expression of impersonality as a significant feature of formal writing. They are considered as a constituent of passive paradigm, also with traditionally included constructions with *-sya*-ending verbs and with predicative participles with *-huyi*, *-muyi* endings. The question of content and status of passive paradigm in the system of the Ukrainian language, hierarchy and structural features of its constituents remains controversial.

Purpose. To define the status of constructions with predicative forms with *-но*, *-то* endings in the passive paradigm, their structural features, specific of functioning and correlation with other types of passive constructions in administratively-office substyle of the modern Ukrainian language.

Methods. In order to achieve the set aims, the following methods are applied: descriptive-analytical, component, distributive, and transformation analysis. Actual material for research has been gathered by the method of continuous sampling from teaching guides and reference books from the formal communication of the end of 20th century – beginning of 21st century.

Results. Constructions with *-ся*-ending verbs are excluded from the passive paradigm in the newest researches, and they are found on the extreme periphery of the syntactic system of the Ukrainian language. However, the active usage of these constructions in the bookish communication demonstrates their gradual transition from extreme periphery to the center of the syntactic system, which results in forming a periphery of passive paradigm by constructions with predicative forms with *-но*, *-то*-endings and participles with *-ний*, *-тий*-endings. The choice of this type of passive construction depends mainly on own tastes of compilers of teaching guides and reference books, whose language taste is formed mainly because of the insufficient level of speech culture.

Discussion. Impersonality of constructions with *-но*, *-то*-ending predicative forms predetermines their prevalence in the documents, where attention is concentrated on completion of action and its result, but not on a performer. More active and communicatively justified usage of organic for the Ukrainian syntax double-base constructions with impersonal forms in the formal communication will cause fixing them as central link of passive paradigm and proceeding the national identity of business texts, because it will approach literary Ukrainian to vivid folk language, which concentrates predicativeness in a verb.

Keywords: impersonality, passive construction, active construction, passive paradigm, predicative forms with *-но*, *-то*-endings, verbs with *-ся* ending, passive participles with *-ний*, *-тий*, result of action, instrumental case of the agent.

УДК 81'373.74

Марія Личук

ЧАСТКОВО ФРАЗЕОЛОГІЗОВАНІ РЕЧЕННЯ З ВІДНОШЕННЯМИ ЗУМОВЛЕНОСТІ

У статті досліджено частково фразеологізовані речення з семантикою зумовленості, описано засоби зв'язку між їхніми частинами. Схарактеризовано семантико-структурні різновиди двох підтипів частково фразеологізованих речень із відношеннями зумовленості. Простежено специфіку вираження дії в пре- і постпозитивних частинах цих речень, описано специфіку додаткової семантики, що нашіарується на основне значення.

Ключові слова: частково фразеологізоване речення, семантика зумовленості, фразеологізовано-сполучникові засоби, фразеокомплекс, постійний компонент, змінний